

Tekst 9. Peter Singer: Alle dyr er lige (1976)

99 Hvis vi har lært noget fra frihedsbevægelserne, må det være, hvor svært det er at blive opmærksom på latente fordomme i vore holdninger over for bestemte grupper, før denne fordom kraftigt udpeges.

En frihedsbevægelse kræver en udvidelse af vore moralske horisonter og en udstrækning eller genfortolkning af det grundlæggende moralske lighedsprincip . . . Min hensigt er at gøre mig til talsmand for, at vi skal foretage en bevidsthedsmæssig omstilling angående vore holdninger og handlinger over for en meget stor gruppe væsener: medlemmer af andre arter end vores egen, dyrene. M.a.o. slår jeg til lyd for, at vi udstrækker de fundamentale lighedsprincipper, som de fleste anerkender for hele vores egen art, til andre arter.

Dette kan lyde en smule komisk, mere som en parodi på andre frihedsbevægelser end som et seriøst anliggende. Faktisk er ideen om "Dyrenes rettigheder" tidligere blevet brugt til at parodierte spørgsmålet om kvindernes rettigheder. Da Mary Wollstonecraft, en forløber for senere feminister, offentliggjorde sit "Forvar for kvinderettigheder" i 1792, blev hendes ideer i vidt omfang betragtet som absurde, og et anonymt skrift, "Forvar for dyrenes rettigheder", satiriserede over dem ved at vise, at de kunne føres et trin videre og derigennem føre til det åbenlyst absurde forvar for dyrrettigheder.

(. . .)

Der er vigtige forskelle mellem mennesker og andre dyr og dermed også *nogle* forskelle på deres rettigheder. Denne erkendelse er imidlertid ingen hindring for at udstrække det grundlæggende lighedsprincip til ikke-menneskelige væsener . . . Dette vedrører lighed angående hensyntagen, og vi vil være på gylngende grund, hvis vi krævede lighed for sorte, kvinder og andre grupper af undertrykte mennesker, men nægtede lige hensyntagen til dyr . . . Lighed er en moralsk

idé, ikke en simpel hævdelelse af kendsgerninger. Der er ingen logisk tvingende grund til at antage, at en faktisk forskel i evner mellem to mennesker berettiger nogen forskel i de hensyn, vi tager mht. tilfredsstillelsen af deres behov og interesser. Lighedsprincippet i forbindelse med mennesker beskriver ikke en angivelig, faktisk lighed mellem mennesker: det foreskriver, hvordan vi bør behandle mennesker . . . Hvis bevidstelsen af en højere grad af intelligens ikke berettiger noget menneske til at bruge et andet til sine egne mål, hvorledes skulle det så kunne berettige mennesker til at udbytte dyr?

Hvis et væsen lider, kan der ikke gives noget moralsk forvar for at nægte at tage denne lidelse i betragtning. Uanset hvilket væsen kræver lighedsprincippet, at dets lidelse tæller det samme som et andet væsens tilsvarende lidelse. Hvis et væsen ikke kan lide eller opleve glæde, er der intet at tage i betragtning. Derfor er føle-grænsen den eneste forsvarlige grænse for bekymring om andres interesser . . .

De fleste mennesker er "artsracister", dvs. at de tillader deres egen arts interesser at overgå større interesser hos medlemmer af andre arter. Jeg vil nu kort beskrive nogle handlinger, der viser dette.

De fleste menneskers, specielt byboeres, mest direkte kon-takt med medlemmer af andre arter foregår ved måltiderne: vi spiser dem. Derved behandler vi dem alene som midler. Vi betragter deres liv og velvære som underordnet vores smag for bestemte retter. Jeg siger bevidst "smag" – det er alene et spørgsmål om at behage vores gane. For der gives intet forvar for at spise kød med henvisning til ernæringsmæssige behov, idet det er uden for al tvivl, at vi kunne tilfredsstille vort behov for protein og andre vigtige næringsmidler langt mere effektivt gennem en kost, som erstatter kød med sojabønner og andre højprotein planteprodukter.

Men den lidelse, vi påfører dyrene, medens de er i live, vidner måske endnu klarere om vores artsracisme end det faktum, at vi er parate til at dræbe dem. For at skaffe kød på bor-

det til en pris, folk kan betale, tolererer vort samfund metoder, som indespærter følsomme dyr under trænge, upassende forhold gennem hele deres liv. Dyr behandles som maskiner, der forvandler foder til kød, og enhver fornyelse, som resulterer i et højere "omsætningsforhold", bliver antaget. Grusomhed erkendes først, når rentabiliteten ophører . . . ”

Tekst 10. Konrad Lorenz: Det æstetiske og etiske tab (1973)

” Den civiliserede menneskehed truer sig selv med økologisk ruin, idet den som blinde vandaler ødelægger den levende natur, der omgiver og ernærer den. Når den først engang får det økonomisk at føle, vil den måske erkende sine fejl, men så vil det højst sandsynligt være for sent. Men allerede mærker den, hvor stor skade den tager på sin sjæl under denne barbariske proces. Den almindelige og hurtigt omsiggribende fremmedgørelse for den levende natur bærer en stor del af skylden for de civiliserede menneskers æstetiske og etiske forræelse. Hvorfra skulle det opvoksende menneske få *ærefrygt* for noget i det hele taget, når alt hvad det omgiver sig med er menneskeværk og vel at mærke af billigste og hæsligste sort? Selv synet af stjernelimlen er berøvet bymnesket af højhuse og kemisk forurening. Derfor kan det næppe overraske nogen, når civilisationens fremtrængen ledsages af en så beklagelig hæsliggørelse af by og land. Sammenlign med åbent blik det gamle centrum i en eller anden tysk by med dens moderne forstæder, eller denne kulturelle ødelæggelse, der hastigt æder sig ind i de omgivende landområder, med de landskaber, der endnu ikke er angrebet. Sammenlign så et historisk billede af normalt legemsvæv med et af væv fra en ondartet svulst: man finder forbløffende analogier! Objektivt betragtet og overført fra det æstetiske til noget, der

er mennesket. Vi kan spørge: "Hvorfor lever der dyr?" Men at spørge: "Hvorfor findes mennesker?" er meningsløst. Vore pligter over for dyrene er blot indirekte pligter over menneskeheden. Dyrenaturen er analog til menneskenaturen, og ved at udføre vore pligter over for dyrene i tilfælde af menneskenaturens manifestationer, udlærer vi indirekte vores pligt over for menneskeheden. Hvis således en hund har tjent sin herre længe og trofast, fortjener hans tjeneste, lige som menneskets tjeneste, belønning, så når hunden er blevet for gammel til at tjene mere, bør hans herre sørge for ham, indtil han dør. En sådan handling støtter os i vore pligter mod mennesker, hvor de er simple pligter. Hvis således nogen handling udført af et dyr er analog til og udspringer af samme princip som et menneskes handling, har vi pligter over for dyret, fordi vi derigennem opøver de tilsvarende pligter over for mennesket. Hvis en mand skyder sin hund, fordi den ikke længere kan tjene, forsømmer han ikke pligten over for hunden, for hunden kan ikke (dømme) men hans handling er umenneskelig og beskædiger i ham selv den menneskelighed, som det er hans pligt at udvise over for menneskeheden. Hvis han ikke vil kvæle sine menneskelige følelser, må han vise dyrene venlighed, for den, der er grusom mod dyr, forhærdes ligeledes i sin omgang med mennesker. Vi kan bedømme et menneskes hjerte ud fra hans behandling af dyr.

(...)

Jo mere vi kommer i kontakt med dyrene og iagttager deres opførsel, desto højere elsker vi dem, for vi ser, hvor stor deres omsorg er for deres unger. Det er derfor svært for os at være grusom i fantasien, selv over for en ulv. Filosoffen Leibniz brugte en lille orm til iagttagelse og satte den så omhyggeligt tilbage på bladet, så den ikke skulle lide skade gennem ham. Han ville have været bedrøvet – en naturlig følelse hos et menneskeligt menneske – over at ødelægge en sådan skabning uden grund. Ømme følelser over for umælende dyr udvikler menneskelige følelser over for menneskeheden. ”

*Tekst 8. Immanuel Kant: Pligter overfor dyr
(1792)*

” Angående dyr har vi ingen direkte pligter. Dyr er ikke selvbevidste, men findes kun som midler til et mål. Dette mål